

В ДЕНЯ НА ВЪЗДВИЖЕНИЕ НА ЧЕСТНИЯ И ЖИВОТВОРЯЩ КРЪСТ ГОСПОДЕН

Как добрият и изправен живот е спасително носене на кръста

Като празнуваме Въздвижението на Честния и Животворящ Кръст, благочестно се покланяме на това велико знаме на нашето спасение. Злобата, невежеството и нечестието са го били скрили в земята и са го покривали с всякаква смет и нечистота, но вярата и благочестието са го открили и са го поднесли за честване на целия християнски свят. Изповядваме Божията милост, явена в тази проява на благоволенieto Му към нас, и с въздигнати горе сърца славословим Господа.

Но, братя, при такова разположение към празника на Църквата, да не забравим и себе си. Господният кръст е слава за целия християнски род; слава и за всеки от нас – в нашите кръстове. Чрез Господния Кръст се извърши спасението на целия свят, спасението на всеки от нас се приема от Кръста Господен чрез собствения кръст на всеки. Затова и Господ казва: който иска да върви след Мене, нека се отрече от себе си, да вземе кръста си и Ме последва (Срв.: Марк. 8:34).

Да вземеш кръста си означава да го приемеш въздигнат върху себе си. И така, иска ли някой да носи спасително кръста си, да го държи въздигнат. Защото както Господният кръст е бил захвърлен в рова и затрупан със смет, така и собствените ни кръстове могат да бъдат захвърлени от нашето нехайство и затрупани с небрежността ни. И тогава не спасение, а погибел ще ни донесе такова отношение към кръста, макар че на някого може да му се струва, че така той спасява душата си.

Да се обърнем към себе си, братя, и да видим в какво положение е кръстът ни. Стои ли той

въздигнат и изправен, или е захвърлен долу и се потъпква с небрежност? Запитайте се при това: "Какво представлява кръстът ни и от какво се образува?".

Кръстът ни се образува от всичко, което безпокои и тегне върху духа ни и което терзае сърцето ни по правия път към Господа през всички дни на нашия живот.

Първо. Това са преди всичко немощите на естеството ни и лошите насоки на неговите сили: ограниченост на ума и незрялост на схващанията, отсъствие на енергия на волята и неохота за делата на дълга, вялост на чувствата и жадност за неподобаващи неща, и преди всичко изчадията на нашата себичност – пълчищата от страсти и всякакъв род похоти на плътта. Пробудилият се дух вижда всичко това в себе си, измъчва се от него и го носи върху себе си като престъпник, на когото за наказание към раменете е привързан разлагащият се труп. Това е кръстът на падналото човечество, или единият от краищата на нашия кръст.

Второ. Вторият край на кръста ни представляват всичките ни трудове и житейски неприятности. Търсим задоволеност, добри отношения към всички и благоприятно развитие на делата ни. Но във всички тези страни на нашия живот почти всяка минута се случва разстройване печално, а понякога и бедствено. В желанието си да отстраним неприятностите, се борим с нещата, които ни пречат, и продължаваме живота си: както, когато някой върви сред тръни и шипки и постоянно се закача и одрасква. Това е житейският кръст.

Трето. Третият край на кръста се образува от трудовете ни по изпълнението на задължителните за нас дела. Всеки от нас е обременен от своите задължения. Всяко задължение има свой кръг от дела, в които се изпълнява. Всяко дело изисква труд и търпение за довеждането му от начало до край – в духа, рода и пълнотата, които съставляват неговата същност – с преодоляване на всички неизбежни съпътстващи го препятствия. Излиза, че всяко задължително за нас дело е бreme, а всички те в съвкупността си образуват нелекото иго на дълга, което носим и сме длъжни да носим до гроба. Това ще назовем кръст на служение на Господа, обществото и ближните си.

Няма на света човек, който да не е обременен с тези кръстове или с единия свой трисъставен кръст. Но едни носят този кръст за спасение, а други – за погибел. Господ, като възлага на нас кръст, иска с него да се потрудим за своето спасение, и ако някой в усилието си да отхвърли кръста си, се нарани от него до смърт, вината е в неговата неразумност и невнимание към знаците на загриженост, които ни показва спасяващата ни Божия благодат. Наистина – Господ иска, като се борим със себе си, да придобиваме опитност в различаването на добро и зло и да се очистваме, и като понасяме търпеливо стесняващите ни житейски обстоятелства, със смирението си да скланяме Бога към милост и да се сподобим с помилване, и още – като изпълняваме дълга си и преодоляваме всички трудности, достойно да си спечелим венеца на правдата. Когато вникнем в тези благи Божии намерения и държим себе си именно в такова отношение към кръста си, то ние го носим спасително за нас; в противен случай кръстът ни не е за спасение, а за погибел.

С падението си човекът е приел в себе си семената на несъвършенствата, страстите и неподобаващите движения на плътта. Но духът му, който знае и помни своето високо предназначение, е останал в него цял. Негова задача е да се бори с вкоренилото се зло. Сам той е безсилен, но Господ ни е дарувал помощта на спасителните установления в светата

Христовата вяра. Който като се просвещава от вярата и приема в Тайнствата спасителните сили, се бори посредством вътрешните и външните подвизи със страстите и похотите, за да ги умъртви и да възлезе при първоначалната чистота, той спасително носи кръста на падналото човечество. А който, напротив, сам се предава на страстите и похотите, той се прониква от тяхната отровност и погива. Трябва да разпнат страстния човек в себе си, а те се разпъват на него. Истината за Исуса Христа се състои в това – да отхвърлите от себе си ветхия според предишното ви живеене човек... и да се облечете в новия човек, създаден по Бога в правда и светост на истината (Срв.: Еф. 4:22, 24), а те, като превръщат Божията истина в лъжа, да не постъпват вече, както постъпват и останалите езичници по суетата на ума си и дошли до безчувствие, те се предадоха на разпътство и ненаситно вършат всяка нечистота (Срв.: Еф. 4:17, 19).

Човекът е можел да живее в рая без нужди и неприятности – свободно и в пълно изобилие, но е изгубил рая и е изпаднал в теснота, може да се каже задължителна, до такава степен, че които избират широтата, вървят към гибел. Колко труд и пот са нужни, даже при благоприятно стечение на обстоятелствата, за да има човекът храна, дрехи, покрив, да бъде в безопасност от външните условия, в мир с всички? А какво изпитва човек, когато му натегнат бедността, неуспехите, бедите и скърбите? Житейската теснота е неотлъчна спътница на живота ни, която Господ е поставил да ни следва неотлъчно заради престъплението на нашите прародители. Ние се оказахме недостойни за райските блага и сме осъдени да носим бремето на земния живот, та в теснота да изтръгваме от сърцето си въздишки за рая и със смирението си да скланяме Божията правда към милост. Тясно е, но в своята власт е да извлечеш спасението си от тази теснота. Труди се добросъвестно, издържай се умерено, давай на другите дружелюбно, пази се да не присвояваш чуждото, търпи благодушно, и преди всичко носи житейския си кръст в покаяние и пълно предаване на себе си на Бога, като заслужено наказание и средство за изправяне – и той ще ти бъде за спасение. Леността, грабителството от всякакъв вид, разкошът, затъването в суетата, забравянето за подсъдността, и най-вече ропотът и богохулното отчаяние, макар и без снемане на този кръст от себе си, отнемат неговата спасителност и стават причина той да потиска човека и да го смазва под тежестта си.

Ние сме изпаднали в най-лошото положение – и вътрешно, и външно, но не сме изгубили своята същност и предназначение. Бог е създал човека прав, с правота и чистота на действията. И след падението Премъдрият признава за такъв истинския човек, като казва: Бой се от Бога и пази Неговите заповеди, защото в това се заключава всичко за човека (Срв.: Екл. 12:13). И Апостолът в Христа Исуса съзерцава човека като създаден за добри дела, що Бог е предназначил да вършим (Срв.: Еф. 2:10). Попрището на добрите дела е положението на всеки. Баща или майка, деца, братя, сестри, слуга, воин, писар, съдия, девойки и юноши, омъжени и вдовици, който купува и който продава, началник и подчинен, учител и ученик, клир и енориаши, всички са обложени със заповедите. Не ходи отвъд море, за да намериш задължителните за теб дела. Това слово е твърде близо до тебе (Срв.: Втор. 30:14). Всяко твое движение е обложено със Закона. Гледай в краката си и стъпвай право. Това може да ни се струва обвързващо и тежко иго, но така го е устроил Господ, та нито една наша крачка да не пропадне напразно и да можем, като се потрудим, да получим венеца на правдата, който Бог е приготвил за тези, които Го обичат. Търпеливо пребивавай в задължителните за теб дела – всяко дело върши добросъвестно от началото до края и целия си живот посвети на верността си към дълга, като помниш, че Законоположникът те гледа и като добър и верен раб ще те

въведе в радостта Си. Така се носи кръстът на дълга за спасение; а тези, които нехаят за възложените им дела, ще погинат заедно с онези, които вършат беззакония.

А сега ще кажа всичко това накратко. Божието намерение при възлагането на кръстове върху нас е такова, че като се борим със страстите и похотите си посредством вътрешните и външните подвизи и като понасяме с благодушие житейската теснота, търпеливо да изпълняваме дълга си, всеки в своята област, и по такъв начин да ставаме достойни да влезем във вечния покой. Ако така носим кръста си, той е въздигнат в нас. Ако отстъпваме от това, той е захвърлен в нас долу и се тъпче с крака. Или не, не го казах точно – как ще смъкнеш кръста си? Той така се е прилепил към нас, като кожа към плътта ни. Искаме или не искаме, кръстът е все върху нас, а ние сме под кръста. От нас зависи само да се спасим чрез този кръст или да погинем под него. Да изберем по-доброто и като вземем кръста си, да последваме благодушно Господа, като благодарим на Неговата велика милост към нас, проявена чрез налагането на кръст върху нас. Защото, каквото е пластирът на раната, каквото е храната за гладния, каквото е ключът към свободата за затворника, това е за нас кръстът ни. И такъв за нас е само този кръст, който ни е възложен. Всеки си има свой кръст, и за всеки е спасителен само неговият кръст. Не завиждай на другия, като считаш неговия кръст за по-лек. Защото никой не знае тежестта на кръста, освен онзи, който го носи. Не се съмнявай, че който и кръст да вземеш, никой няма да е подходящ за теб, освен твоят. Спомнете си как един кръстоносец все молел Господа да смени кръста му, който му се струвал много тежък. Господ му се явил насън и му предложил множество кръстове, като му позволил да си избере какъвто иска. Но какъвто и да възлагал той върху себе си, все не му бил по мярка. Само последният се оказал подходящ, но той бил същият, който Господ бил възложил на него. Успокоен от това, той вече не се колебаел да носи по-благодушно кръста си. Така и всички ние е най-добре да се покорим на Божиите разпоредби. Трябва да избираме не кръста си, а начина, по който да го носим. Вземи възложения на теб кръст и го носи, както Бог ти посочва. Господ по-добре от нас знае и колко голям дълг да ни определи, и какво житейско бреме да възложи на нас, и в каква борба и в какви изкушения да ни въведе. Покори се и безропотно носи своя кръст, като се грижиш само за едно: да бъде това носене на кръста за слава Божия и за твое спасение. Амин.

Автор: Св. Теофан Затворник

Източник: Творения, том. 2